

“Big Society”

JENNI BERLIN

”*There is no such thing as society*” totesi Britannian kuuluisa rautarouva Margaret Thatcher valtakaudellaan 1980-luvulla, ja muun muassa tästä johdun maan uuden hallituksen esittelemä ”*Big Society*” -agenda on herättänyt vilkasta keskustelua saarivaltiossa. Tämä juttu esittelee Ison-Britannian uuden koalitio-hallituksen Big Society -idean, kuten se on virallisesti esitelty maan valtioneuvostossa sekä konservatiivisen puolueen ohjelmassa. Esittelyn jälkeen on vuorossa lyhyt katsaus Big Society -agendan herättämään keskusteluun, sen saamaan kritiikkiin sekä uudistuksiin, joita sen nimissä on toteutettu.

Big Society -agenda

Isossa-Britanniassa konservatiivien ja liberaalidemokraattien muodostaman uuden hallituksen kuningaskasjatuksiksi on muotoutunut Big Society -idea, jonka tarkoituksena on aktivoida niin kunnat kuin kuntalaisetkin parempien ja reilumpien yhteisöjen ja yhteiskunnan rakentamiseen. Ihmisille halutaan antaa enemmän valtaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa omien kuntiensä asioihin, ja siinä samalla säästää vakavissa talousvaikeuksissa kamppailevan valtion varoja. Big Society -idea perustellaan kaikkien yhteisellä vastuulla kantaa kortta kekoon, kun Britannia kohtaa uusia sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia haasteita. Haaste on jokaisen kansalaisen ja jokaisen ministeriön yhteinen, jonka hallinnassa tarvitaan kaikkien taitoja ja erikoisosaamista.

Keinot, joilla Britannian uusi koalitiohallitus aikoo ryhtyä rakentamaan ”Suurta Yhteiskuntaa”, voidaan jakaa viiteen eri kohtaan:

1. Kunnille lisää valtaa omien asioidensa hoitamisessa.

Kunnille halutaan antaa mahdollisuus säilyttää lopettamis- ja/tai purku-uhan alaisena olevia tiloja ja palveluja muun muassa antamalla niille oikeus ostaa itselleen valtion omistuksessa olevia hyvinvointipalveluja.

2. Valtio rohkaisee ihmisiä ottamaan aktiivisen roolin omien kuntiensä asioiden hoitamisessa.

Tähän tavoitteeseen se pyrkii esittelemällä erilaisia ohjelmia, joiden tarkoituksena on lisätä ihmisten sosiaalista osallistumista, vapaaehtoistyötä sekä erilaista hyväntekeväisyyttä. Esimerkkinä ”National Citizen Service” -ohjelma, jonka tavoitteena on opettaa 16-vuotiaille vastuunottoa ja suvaitsevaisuutta vapaaehtoistöiden avulla.

3. Vallan keskittäminen paikalliselle tasolle, niin taloudellisissa kuin hallinnollisissakin asioissa.

4. Lisää valtion ”tukea” erilaisille hyväntekeväisyysjärjestöille ja sosiaaliyrityksille, tarkoituksena lisätä niiden roolia julkisten palvelujen tuottajina.

Julkisen sektorin työntekijöille annetaan oikeus ostaa ja omistaa julkisia palveluja tuottavia osuuskuntia. Tarkoituksena on työllistää useampia julkisen alan työntekijöitä ja tuottaa parempia palveluita.

5. Valtion ylläpitämistä asiatiedoista tehdään julkisempia.

Muun muassa poliisi-ilaitos velvoitetaan julkaisemaan paikallisia rikollisuuslukuja kuukausittain, jotta yleisöllä olisi mahdollisuus seurata yhteisöidensä rikollisuutta ja poliisin toimintaa sen ehkäisemiseksi. (Cabinet Office 2010).

Keskustelu ja kritiikki

Ison-Britannian uusi pääministeri David Cameron ja apulaispääministeri Nick Glegg puhuvat suurin sanoin Big Societyn tuomasta kulttuurisesta muutoksesta, vallan hajauttamisesta valtiolta kunnille sekä ihmisten vapaudesta vaikuttaa omiin asioihinsa (The Telegraph 2010). Esimerkiksi Cameron painotti kolmea suurta teemaa Big Society -puheessaan heinäkuussa 2010. Nämä olivat *sosiaalinen toiminta*, jonka tarkoituksena on luoda uutta vapaaehtoisuuden ja hyvänte-

keväisyyden kulttuuria; *julkisten palveluiden uudistus*, jonka tavoitteena on päästä eroon keskittyneestä, rahaa tuhlaavasta ja moraalialta heikentyneestä byrokratiasta; *yhteisöiden valtuuttaminen*, joka luo omasta kohtalostaan päättäviä naapurustoja. Hän myös luetteli kolme keinoa näiden teemojen toteuttamiseksi: *desentralisaatio* eli vallan siirtäminen keskushallinnolta paikallishallinnoille ja edelleen alaspäin; *läpinäkyvyys* eli tiedon jakaminen yhteisöille ja ihmisille; *rahoituksen toimittaminen*, joka käytännössä tapahtuisi palkitseamalla julkisten palvelujen tuottajia tulosten perusteella. Rahoitus tähän saataisiin ”Big Society Pankin” varoista, jotka koostuvat kaikkien Englannin pankkien ”nukkuvien” (*dormant*) tilien saldoista. (Number 10.gov.uk 2010.)

Yksi tärkeimmistä Big Society -ideoita tukevista ajatuksista on oletus, että liian vahva valtio tukahduttaa muun yhteiskunnallisen toiminnan. Tässä viitataan muun muassa William Beveridgeen, jonka mukaan valtion toiminta ei saisi tukahduttaa vapaaehtoistoimintaa. Cameronin mukaan nyt tarvitaan ”fiksua ja strategista valtiota”, joka toimii yhdessä kolmannen sektorin kanssa hyvinvoinnin lisäämiseksi. (Bubb 2010.)

Vallasta luopumaan joutuneen työväenpuolueen uusi puheenjohtaja ja entisen hallituksen hyväntekeväisyydestä vastannut ministeri, Ed Miliband kritisoi Big Society -ideaa muun muassa toteamalla, että vahva vapaaehtoistyön pohja luotiin edellisen hallituksen valtakaudella nimenomaan vahvan hallituksen tuen avulla eikä poistamalla tukea ja antamalla markkinavoimien ohjata kehitystä. Hän luonnehtii uuden hallituksen pyrkimyksiä yhdysvaltalaiseksi hyvinvointipolitiikan ja hyvinvointivaltion malliksi, jossa valtion roolin minimoiminen hyvinvoinnin tuottajana antaa muulle yhteiskunnalle tilaa kasvaa ja kukoistaa. (Watt 2010.)

Big Societyyn neljäntenä keinona mainittu valtion ”tuen” lisääminen hyväntekeväisyysjärjestöille antaisi odottaa parempia aikoja kolmannelle sektorille, mutta mietteet kolmannella sektorilla työskentelevien joukossa ovat lähes päinvastaiset. Monet pelkäävät toimintansa puolesta, sillä kun valtion laitosten ja paikallishallinnon on aika tehdä leikkauksia budjetteihinsa, helpoin kohde tulevat olemaan nimenomaan kolmannen sektorin epäviralliset toimijat. (Freedland 2010.) Vuoden 2011 alussa nähtiin Britanniassa valtaisa vastalauseiden vyöry maan johtavilta hyväntekeväisyysjärjestöiltä, kun Cameronin suunnit-

telmat julkisen sektorin rahoituksen leikkaamisesta tulivat julki. Kriitikin mukaan kolmas sektori tulee tarvitsemaan muun muassa rakennuksia, johtajuutta ja koulutusapua, jos sen oletetaan korvaavan julkiselta sektorilta karsittuja palveluja (Horwitz 2011). Julkisen rahoituksen leikkaaminen kunnallisilta hyväntekeväisyys- ja vapaaehtoisjärjestöiltä sanottiin uhkaavaan koko Big Society -ideaa (Pitt 2011) ja tekevän palvelujen toimittamisen ihmisille lähes mahdottomaksi. Jotkut myönsivät, että Big Society -agendan takana on energiaa ja halua, mutta koko asialta puuttuu strateginen suunnittelu ja toteutus (Mullholland 2011). Yleisesti ottaen kolmas sektori kannattaa ideaa, jossa hyväntekeväisyyttä tuotetaan erilaisilla valtiosta riippumattomilla keinoilla, mutta samalla ollaan kriittisiä suurista budjetin leikkauksista ja liiallista julkisten palveluiden karsimisesta vastaan.

Big Society -idea on saanut kritiikkiä myös omiensa taholta. Idea arvostellaan muun muassa sillä, että se on kaukana tällä hetkellä Britannian vakavimmasta kriisistä eli talouskriisistä. Joillekin koko Big Society -idea on aikansa elänyt haave maalauskylästä, jossa kaikki auttavat toisiaan ja toisia ärsyttää koko idea siitä, että ensin leikataan julkisia palveluita, sitten nostetaan veroja ja nyt ihmisten pitäisi vielä itse hoitaa paikallisia kouluja ja kirjastoja. Idea pidetään myös epämääräisenä ja huonosti suunniteltuna: ensin näkin äänestäjien on vaikea nähdä tuloksia, joita tapahtuu paikallistasoilla, ja toiseksi ei ole selvää, minkä valtion osaston vastuulla idean toteutus on tai paljonko se tulee maksamaan. (Goodman 2010.) Jotkut ovatkin verranneet koko Big Society -ideaa työväenpuolueen ”Third Way” -sloganiin, eivätkä näe sitä analyttisenä konseptina, niin kuin Cameron itse ehkä haluaisi sen nähdä (Alcock 2010).

Jos Big Society -idea on saanut kritiikkiä omasta leiristä, on se toisaalta myös saanut kannatusta työväenpuolueen puolelta. Ideana ”yhtenäiset yhteisöt”, joita Big Society peräänkuuluttaa, eivät ole vieraita työväenpuolueelle, sillä olihan esimerkiksi ”*cohesive community*” -ideologia, joka syrjäytti 2000-luvun alussa monikulttuurisuusajattelun Britannian maahanmuuttopolitiikassa, juuri New Labourin hallituksen aikaansaannoksia. Niin Big Society – kuin *community cohesion* -ideoissa käytetään samaa sosiaalisen pääoman retoriikkaa, vaikka jälkimmäinen painottuikin vahvemmin kulttuuriin eroihin ja niistä aiheutuviin ongelmiin.

Big Society tai sosiaalinen pääoma saavat siis periaatteessa kannatusta myös työväenpuolueessa, vaikka skeptisiä ollaankin siinä suhteessa, miten hyvin Cameron uusine hallituksineen on ottanut huomioon kunnat tai yhteisöt, joissa monet ongelmat, kuten esimerkiksi työttömyys, rikkollisuus ja asunnottomuus, ovat kasautuneet. Big Societyn periaatteiden sanotaan olevan suunniteltu hyvin pärjäävien kuntien ehdoilla, joissa kuntalaisten palkkatulot yhdessä julkisen avun kanssa edesauttavat koko kunnan toimintaa ja hyvinvointia. (Westwood 2010.) Nokkelimmat kommentoijat, näiden joukossa Lontoon konservatiivinen pormestari, puhuvat Cameronin Big Societystä ikään kuin se viittaisi Britannian kasvavaan ylipaino-ongelmaan.

On kuitenkin mainittavan arvoinen asia, että työväenpuolueen puolelta on myös kommentoitu, että heidän ei pitäisi suinkaan nauraa Cameronin Big Societylle, vaan lunastaa se itselleen, sillä koko ajatus on pohjimmiltaan hyvin vasemmalle kallistuva.

Vaikka uusi hallitus painottaa voimakkaasti yhteiskunnan ideaa, kriitikot epäilevät että Cameronin taka-ajatuksena on tehdä sama yhteiskunnalle, mitä Thatcher teki ihmiselle: yksilöittää se ja altistaa se markkinoiden armoille. Alkuvuoden 2011 tapahtumat toivat todisteita näille väitteille, kun Cameron paljasti uuden julkisen sektorin uudistussuunnitelmansa. Kaikki palvelut, lukuun ottamatta kansallista turvallisuutta ja oikeuslaitosta, tullaan ”avaamaan vaihtelulle” (Cameron 2011). Uusi NHS (*National Health Service*) lakiehdotus, joka on jo parlamentin käsiteltävänä, tulee olemaan pohjana hallituksen julkisen sektorin remontissa.

Periaatteena on, että millä tahansa yrityksellä on oikeus tehdä tarjous hyvinvointipalvelujen tuottamisesta. Niin terveyspalveluiden, koulujen, nuorisoklubien, kirjastoiden tai minkä tahansa hyväntekeväisyysjärjestöiden palvelujen tuottaminen siirtyy avoimille markkinoille, missä eniten tarjoava yritys (tai hyväntekeväisyysjärjestö) voi lunastaa ne itselleen. (Toynbee 2011.) Paikallisuutta korostava Big Society -agenda ja lupaukset vallan siirtämisestä kunnille ja kuntalaisille näyttävätkin uuden julkisen sektorin uudistuksen valossa vain harhautukselta, joilla saatiin huomio pois suunnitelmista raivata valtio pois markkinoiden tieltä. Jos uudistus toteutuu kokonaisuudessaan ja julkinen sektori avataan vapaalle kilpailulle, ei takaisin vanhaan malliin ole palaamista, kun julkinen piiri julkisine palveluineen lakkaa olemasta (mt.).

Huhtikuussa 2011 julkisen sektorin uudistus otti takapakkia, kun David Cameron ilmoitti lykkäävänsä NHS-uudistusta muutamalla kuu-kaudella (Wintour & Campbell 2011). Tämä lykkäys on konservatiivien mukaan vain poliittinen myönnytys selittää tulevat julkisen terveydenhuollon uudistukset paremmin ja uudelleen kansalaisille ennen niiden toimeenpanoa, mutta epäilijöiden mukaan kyse on lähinnä siitä, että Cameron ja konservatiivit joutuivat taipumaan liberaalidemokraattien vaatimuksille koskien uudistuksia. Kapinoivat liberaalidemokraatit ovat vaatineet 23 muutoksen tekemistä uuteen NHS-lakiin: he vaativat muun muassa uudistusten testaamista ennen niiden käyttöönottoa ja jonkin asteista markkinoiden rajoittamista. (Mt.).

Vaikka koalitionhallituksen rivit näyttävätkin hieman rakoilevan, Cameron ja Glegg ilmoittivat yhdessä pitävänsä ”kuulemistilaisuuden” kansan vakuuttamiseksi uudistusten tärkeydestä ja hyödyistä (BBC 2011). Julkisen terveydenhuollon uudistusta perustellaan muun muassa yhtenä keinona selvittää tulevien vuosien taloudellisesti vaikeista ajoista. Cameronin hallituksen mukaan vaikeasta taloudellisesta tilanteesta johtuvat pakolliset julkisen sektorin leikkaukset ovat kivuttomampia, jos ja kun palvelut tuotetaan markkinoiden säännöllä niiden toimesta, joilla on oikeasti kiinnostusta asiaan, kuten opettajien, lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden, vapaaehtoisten ja ylipäätään yhteisöiden. Riskinä kuitenkin on, että yhteisöjen asioista eivät suinkaan päättä itse kuntalaiset, vaan kilpailutilanteessa koko ajan kasvavat yritykset, jotka kasvaessaan saattavat vain lisätä yhteiskunnan ja yhteisöjen eriarvoisuutta. (Britology Watch 2010.)

Lopuksi

Zygmunt Bauman on todennut, että *yhteisö* on se viimeinen muisto niistä entisistä kultaisista ajoista, jolloin elettiin parempaa elämää sovussa naapureiden kanssa (Bauman 2000, 92). Big Societyn voidaan, ainakin periaatteessa, sanoa tarjoavan ihmisille tuota ”parempaa” yhteisöllisyyttä vahvistamalla jo olemassa olevia rakenteita ja samalla säästävän taloudellisissa vaikeuksissa kamppailevan valtion varoja.

Ennen julkisen sektorin uudistuksen julkistamista moni vielä uskoi Cameronin ja uuden hallituksen aikeisiin korjata rikkinäisiä yhteisöjä ja

edesauttaa yhteiskunnan sosiaalista elpymistä, mutta kun suunnitelmat raivata julkinen palvelusektori vapaiden markkinoiden tieltä paljastuivat, jopa ne, jotka olivat valmiita antamaan Big Society -agendalle mahdollisuuden, epäilevät sitä tehdä. Toisaalta, ottaen huomioon, että kolmannella sektorilla ja hyväntekeväisyydellä on ainakin Euroopan mittakaavassa suuri rooli hyvinvoinnin tuottajana Isossa-Britanniassa, Big Society -agendalla on paremmat lähtökohdat onnistua, kun mitä sillä olisi esimerkiksi vahvan valtion Pohjoismaissa.

KIRJALLISUUS

Alcock, Pete: Building the Big Society: a new policy environment for the third sector in England. The Policy Press, Voluntary Sector Review 1 (2010): 3 <http://www.tsrc.ac.uk/LinkClick.aspx?fileticket=PwhvBXnPGAU%3D&tabid=716> (luettu 24.2.2011)

Bauman, Zygmunt: Liquid Modernity. Cambridge: Polity Press, 2000

BBC News: "Lansley to hit back at NHS shake-up 'chaos' claim" The BBC [verkossa]. 4.4.2011. <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-12953646> (luettu 4.4.2011)

Britology Watch: Deconstructing 'British Values': "Cameron's Big Society is the next phase of the Thatcher revolution: privatising government and England itself" [verkossa] Britology Watch, 2010 <http://britologywatch.wordpress.com/2010/05/05/cameron%E2%80%99s-big-society-is-the-next-phase-of-the-thatcher-revolution-privatising-government-and-england-itself/> (luettu 24.2.2011)

Bubb, Stephen: The Big Society: moving from romanticism to reality, Association of Chief Executives of Voluntary Organisations, 27.5.2010

Cabinet Office: Building the Big Society [verkossa]. 2010 http://www.cabinetoffice.gov.uk/sites/default/files/resources/building-big-society_0.pdf (luettu 24.2.2011)

Cameron, David: How we will release the grip of state control. The Telegraph [verkossa] 20.2. 2011 <http://www.telegraph.co.uk/comment/8337239/How-we-will-release-the-grip-of-state-control.html> (luettu 25.2.2011)

Chanan, Gabriel & Miller, Colin: The Big Society: How it Could Work [verkossa] PACES, 2010 http://www.pacesempowerment.co.uk/pacesempowerment/Publications_files/The%20Big%20Society%202.pdf (luettu 24.2.2011)

Freedland, Jonathan: There's a good idea in Cameron's 'big society' screaming to get out. The Guardian [verkossa] 20.7.2010 <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2010/jul/20/good-idea-camerons-big-society-screaming-get-out> (luettu 24.2.2011)

Goodman, Paul: Five problems with the Big Society [verkossa]. Conservativehome / ToryDiary, 2010

Ensimmäinen ja ehkä suurin ongelma ja paradoksi tuleekin Britannian uudelle koalitiollahitukselle olemaan se, miten koko yhteiskunnan, yhteisöjen ja yksilöiden kattava kansanliike voidaan saada liikkeelle ylhäältä käsin, poliittisen agendan voimin (Chanan & Miller 2010). Tilanne ei näytä Cameronin kannalta kovin valoisalta, sillä vielä tämän tekstin kirjoittamisen hetkellä (huhtikuu 2011) kansan keskuudessa päällimmäiset ajatukset Big Societystä ovat halveksunta ja hämmennys.

<http://conservativehome.blogs.com/thetorydiary/2010/10/five-problems-with-the-big-society.html> (luettu 24.2.2011)

Horwitz, Will: Community Links co-founder David Robinsons open letter to the Prime Minister [verkossa]. Community Links, 2011 <http://www.communitylinks.org/linksuk/?p=2225> (luettu 24.2.2011)

Number 10.gov.uk: Transcript of a speech by the Prime Minister on the Big Society [verkossa], 2010 <http://www.number10.gov.uk/news/speeches-and-transcripts/2010/07/big-society-speech-53572> (luettu 24.2.2011)

Pitt, Vern: Exclusive survey: social care charities feel the pain [verkossa]. CommunityCare.co.uk, 2011 <http://www.communitycare.co.uk/Articles/2011/01/13/116079/voluntary-sector-cuts-threaten-big-society-vision.htm> (luettu 24.2.2011)

The Telegraph: David Cameron: "big society" will be legacy of coalition Government. The Telegraph [verkossa]. 18.5.2010 <http://www.telegraph.co.uk/news/newsttopics/politics/david-cameron/17736697/David-Cameron-big-society-will-be-legacy-of-coalition-Government.html> (luettu 24.2.2011)

Toynbee, Polly: NHS turmoil is just the start of Tory ideology run wild. The Guardian [verkossa] 21.2.2011 http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2011/feb/21/nhs-turmoil-tory-ideology-run-wild?MP=EMCGT_220211& (luettu 25.2.2011)

Watt, Nicholas: David Cameron reveals 'big society' vision – and denies it is just cost cutting. The Guardian [verkossa] 19.7.2010 <http://www.guardian.co.uk/politics/2010/jul/19/david-cameron-big-society-launch> (luettu 24.2.2011)

Westwood, Andy: "Laugh at the Tories, not the Big Society" [verkossa]. 'Labour Uncut' inside labour politics, 2010 <http://labour-uncut.co.uk/2010/05/28/laugh-at-the-tories-not-the-big-society-says-andy-westwood/> (luettu 24.2.2011)

Wintour, Patrick & Campbell, Denis: David Cameron set to announce delay to NHS reforms. The Guardian [verkossa] 3.4.2011 http://www.guardian.co.uk/politics/2011/apr/03/nhs-reform-delay-cameron-lansley?CMP=EMCGT_040411& (luettu 4.4.2011).